

Kauppan näkymät 2024–2026

Jaana Kurjenoja

Pääekonomisti

14.8.2024

Poimintoja selvityksestä.

Koko selvitys on Kaupan liiton jäsenten saatavilla Kauppa.fi:n jäsensivuilla, Tutkimukset-osiossa.

Liikevaihdon kehitys kaupassa

Poimintoja.

Koko materiaali on Kaupan liiton jäsenten saatavilla Kauppa.fi:n jäsensivuilla, Tutkimukset-osiossa.

Hintojen nousu ja supistunut ostovoima näkyvät vähittäiskaupan myynissä

- Ennakkotietojen mukaan koko vähittäiskaupan euromääräisen liikevaihdon muutos vuoden 2024 ensimmäisellä puoliskolla oli -0,6 prosenttia ja liikevaihdon määrän* -0,8 prosenttia.
- Päivittäistavarakaupan ja tavaratalokaupan (sis. hypermarketit) kasvu on hidastanut koko vähittäiskaupan laskua, mutta erikoiskaupan heikko tilanne on painanut koko vähittäiskaupan miinukselle.
- Ns. halpakauppa on kasvanut koko vähittäiskauppaa nopeammin.

* Hintavaihteluista puhdistettu liikevaihto.

Tukkukaupan euromääräinen liikevaihto kääntyi laskuun kevään aikana

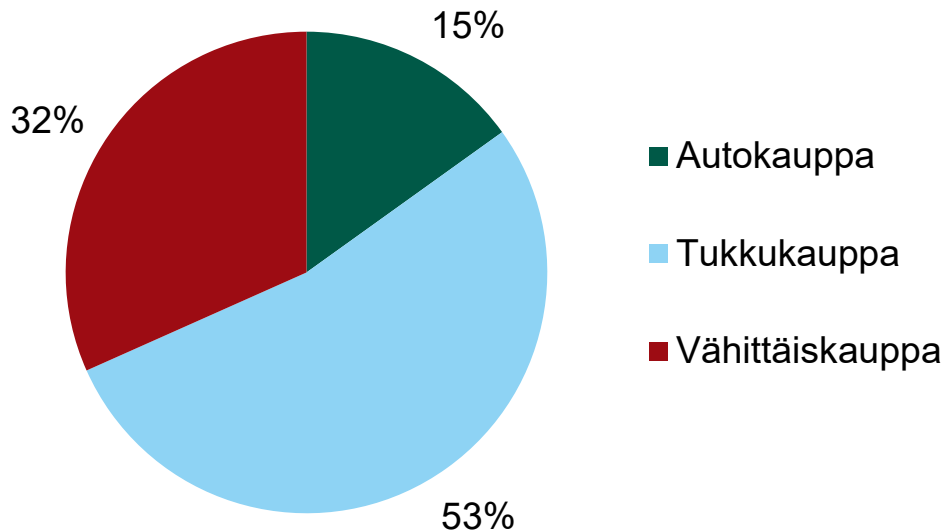
- Tukkukaupan euromääräisen liikevaihdon kumulatiivinen vuosimuutos oli vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla -3,5 prosenttia ja myynnin määrän* -3,8 prosenttia.
- Asuinrakentamisen heikko suhdanne näkyy rakennusteollisuutta palvelevassa tukkukaupassa.
- Teollisuuden heikentynyt suhdanne ja hidastunut investointivauhti alkoi näkyä tukkukaupassa vasta viime vuoden loppupuolella.
 - Vihreään siirtymään liittyvät investoinnit tukevat myöhemmin myös tukkukaupan toimintaa.

* Hintavaihteluista puhdistettu liikevaihto.

Kaupan myynti 2023

Liikevaihto 2023 yht. 141,3 mrd. euroa (ei sisällä arvonlisäveroa)

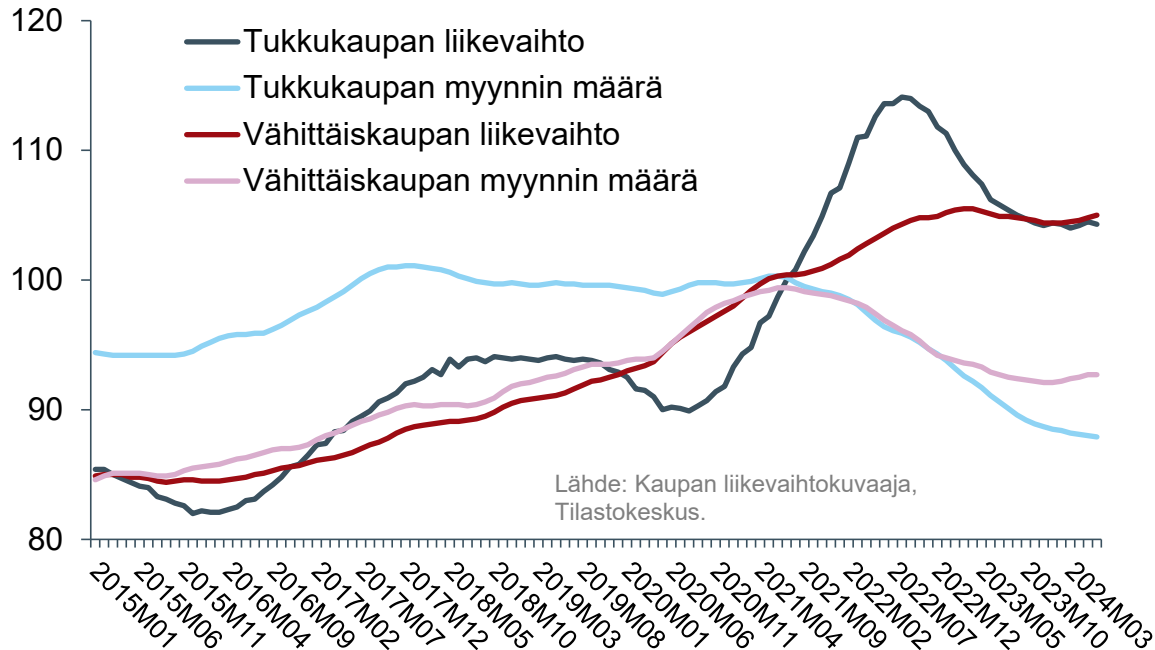
Huom! Luvut pyöristetty lähimpään kokonaislukuun

Tukku- ja vähittäiskaupan liikevaihdon ja myynnin määrän* trendit

Indeksit kuukausitasolla, 2021 = 100, viimeinen havainto kesäkuu 2024

* Myynnin määrä on inflaatiosta puhdistettu liikevaihto

Kaupan kustannusten nousu on nostanut hintoja ja euromääräistä liikevaihtoa samalla, kun myynnin volyymit ovat kutistuneet.

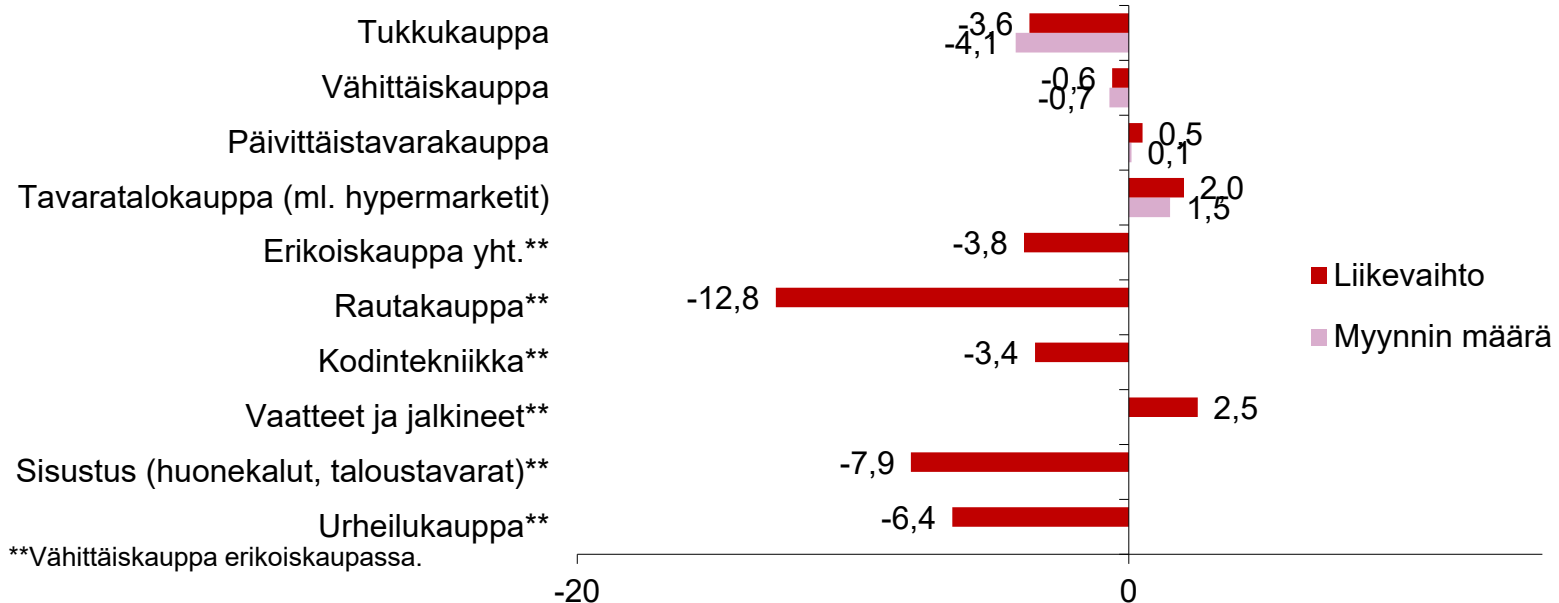
Kaupan liikevaihdon kumulatiivinen vuosimuutos joillakin suurimmilla alatoimialoilla

Liikevaihdon arvon ja määrän* kumulatiivinen vuosimuutos, H1 2023–2024, %

Tukkukauppa, vähittäiskauppa, päivittäistavarakauppa, tavaratalokauppa ja erikoiskauppa yht: Tammi-kesäkuun kumulatiivinen vuosimuutos

Erikoiskaupan suurimmat alat: Tammi-toukokuun kumulatiivinen vuosimuutos

* Myynnin määrä on hintavaihteluista puhdistettu liikevaihto, eli se kuvaa myyntiä ilman inflaatiota.

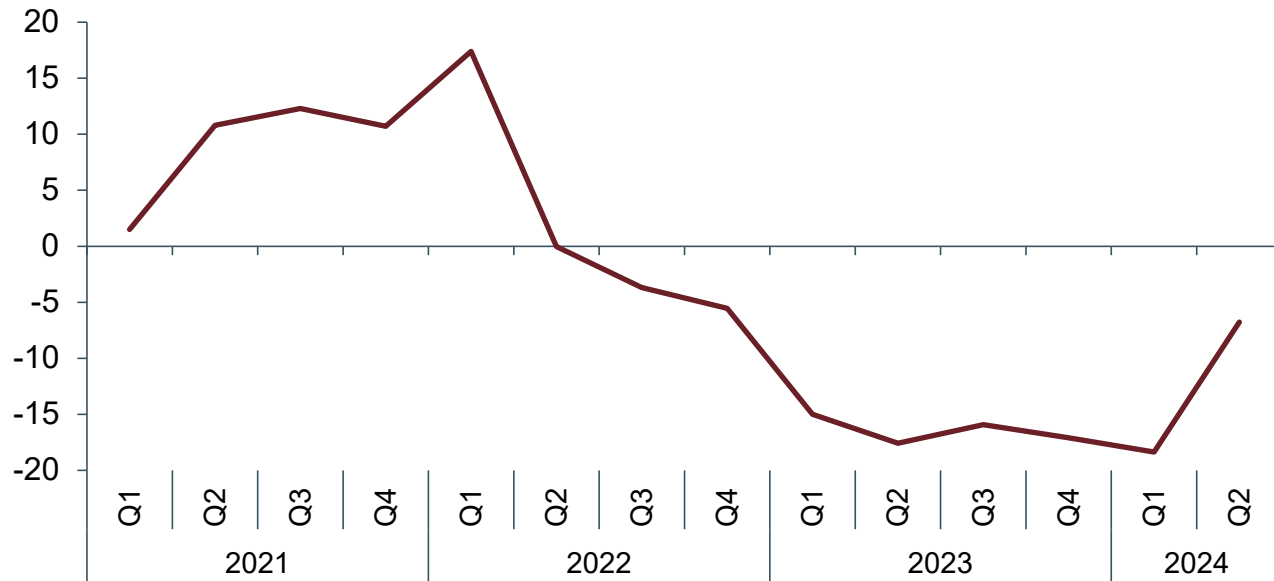

**Vähittäiskauppa erikoiskaupassa.

Rakentamisen suhdanne näkyy rautakaupan kehityksessä

Rautakaupan (sis. yritys- ja kuluttajamyynnin) myynnin vuosimuutos kvartaaleittain, %

Lähde: RASI ry

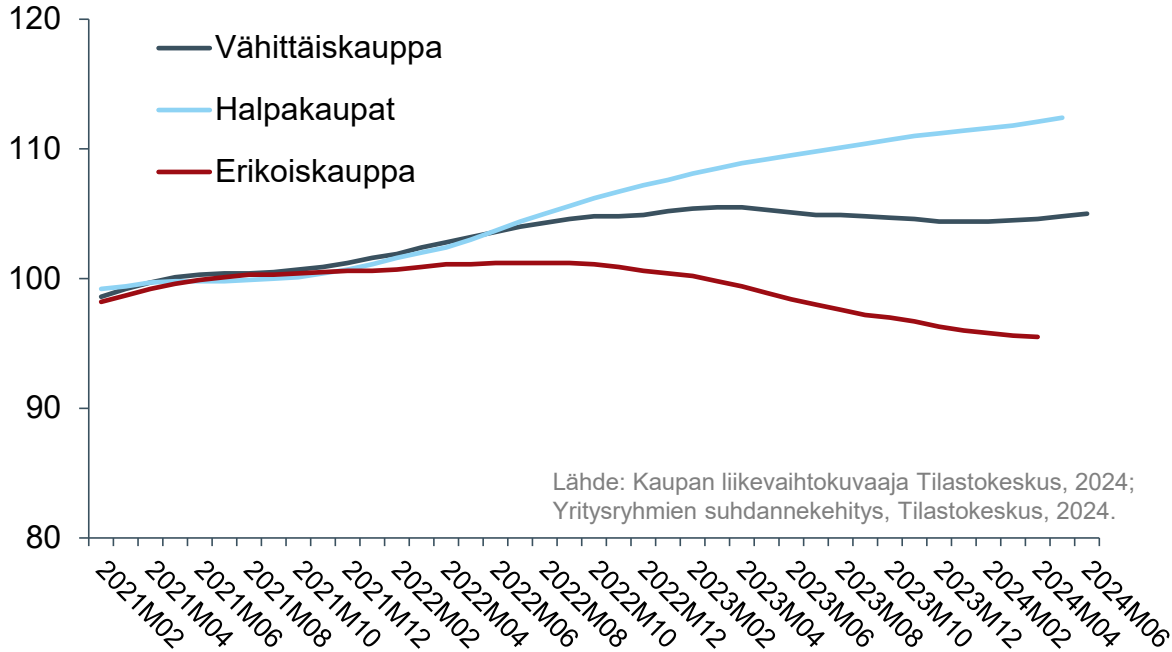

Lähde: RASI ry.

Halpakaupan* liikevaihdon trendi

Indeksit kuukausitasolla, 2021 = 100, viimeinen havainto toukokuu 2024

*Yritysryhmään on poimittu 33 yritystä, ks. liite

Kustannusten ja hintojen nousun vuoksi vähittäiskaupan euromääräinen liikevaihto kasvoi viime vuonna 1,2 %. Samaan aikaan halpakaupan liikevaihto kasvoi 5 %.

Kuluvan kevään aikana halpakaupan liikevaihto on kasvanut viime kevättä hitaammin, mutta nopeammin kuin koko vähittäiskaupan liikevaihto.

Työllisyyden kehitys kaupassa

Poimintoja.

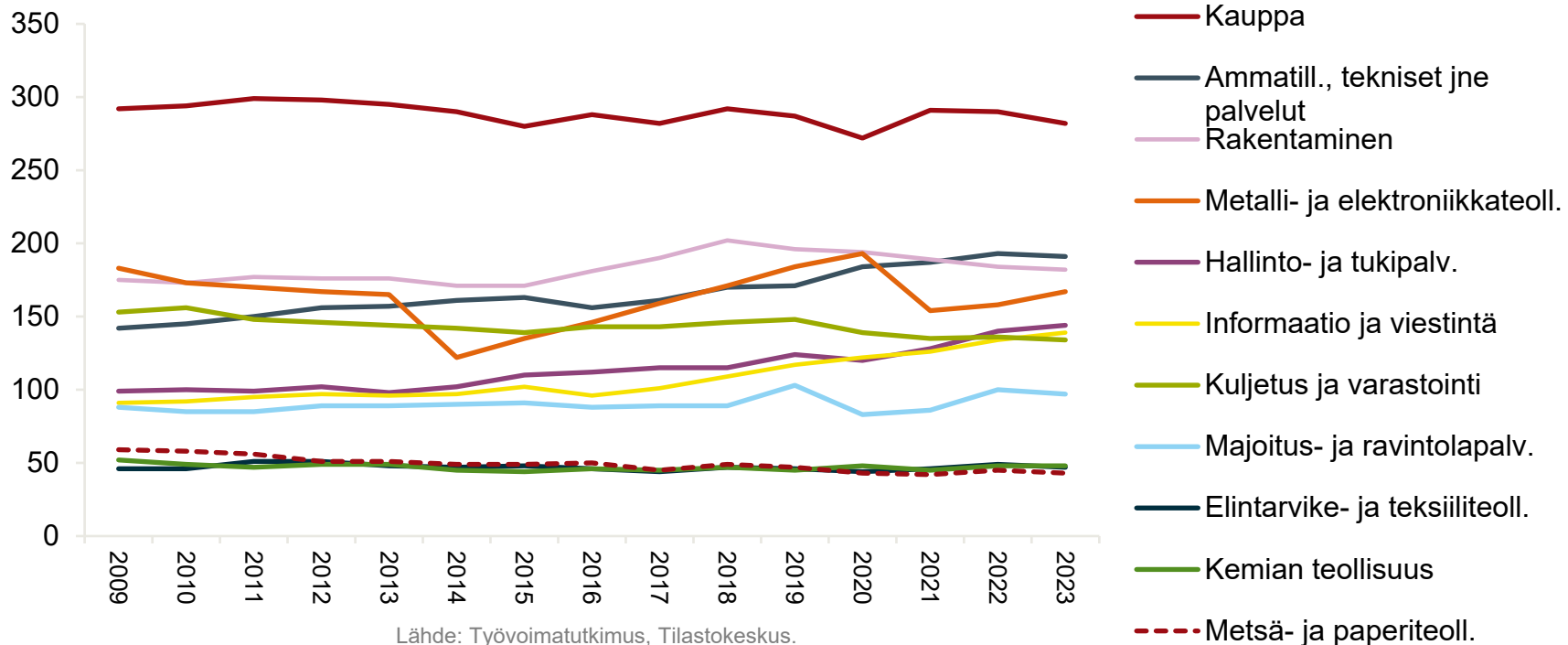
Koko materiaali on Kaupan liiton jäsenten saatavilla Kauppa.fi:n jäsensivuilla, Tutkimukset-osiossa.

Vähittäis- ja tukkukaupan työllisyys pienenee

- Kansainvälinen ja kotimainen kilpailu sekä kustannus- ja hintakilpailu näkyvät alenevassa työllisyystrendissä.
 - Kansainvälisesti yritykset pyrkivät hallitsemaan aikaisempaa paremmin kaupan toimitusketjuja ja lyhentämään niitä. Skaalaetuja haetaan mm. ketjuuntumisella, suurilla keskusvarastoilla ja hankintayhteistyöllä.
 - Kansainvälinen ja kotimainen kilpailu niin tukku- kuin vähittäiskaupassakin on lisännyt tarvetta toimintojen tehostamiseen ja kustannusten leikkaamiseen.
 - Automatisaatio ja digitaalinen kehitys mahdollistavat tehostamisen ja tuottavuuden lisäämisen, eikä työvoiman määrää tarvitse aina kasvattaa palvelujen ylläpitämiseksi tai parantamiseksi.
- Vuosien 2019–2020 aikana vähittäiskaupasta hävisi 24 000 työllistä. Työllisyys väheni varsinkin erikoiskaupassa. Vuonna 2021 pandemian jäljiltä vähittäiskaupan työllisyys kasvoi taas 20 000:lla, mutta kääntyi laskuun vuoden 2022 jälkimmäisellä puoliskolla. Lasku jatkui maltillisena viime vuonna.
 - Vähittäiskaupan työllisyyden laskua hidastavat päivittäistavarakaupan ja tavaratalokaupan (sis. hypermarketit) kasvu.

Kauppa on elinkeinoelämän suurin työllistäjä

1 000 henkilöä

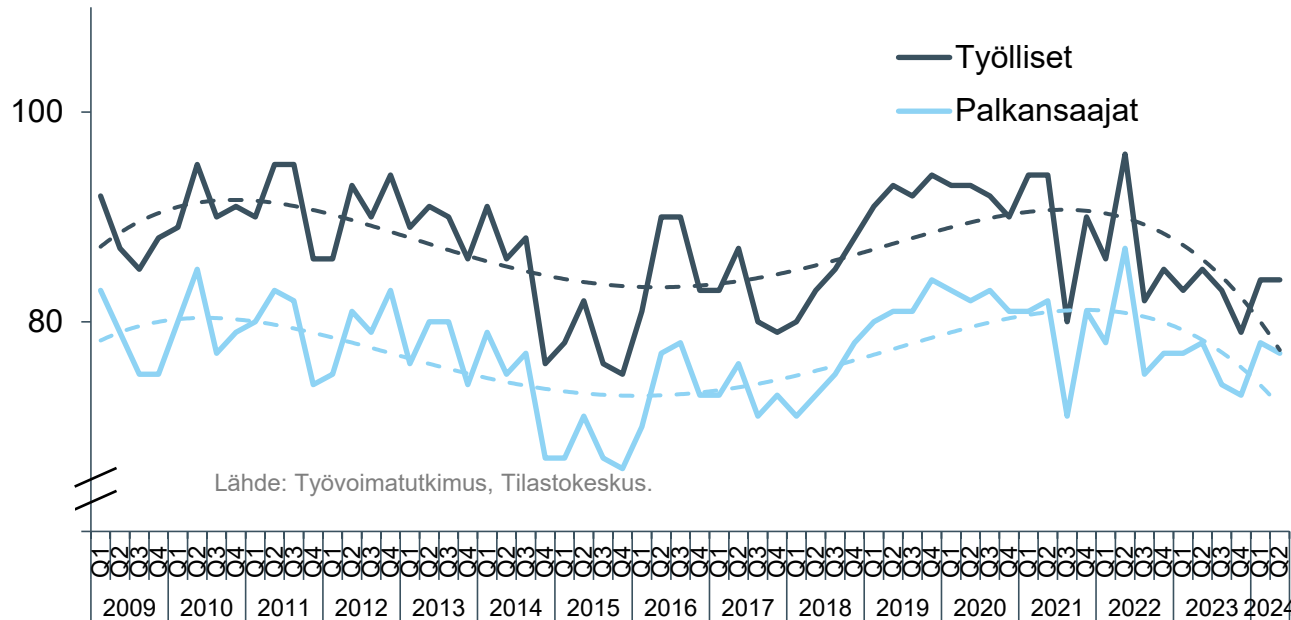
Lähde: Työvoimatutkimus, Tilastokeskus.

14.8.2024

Jaana Kurjenoja

Työllisten ja palkansaajien määrä tukkukaupassa neljännesvuosittain

Työllisten ja palkansaajien määrä tukkukaupassa, 1 000 henkilöä

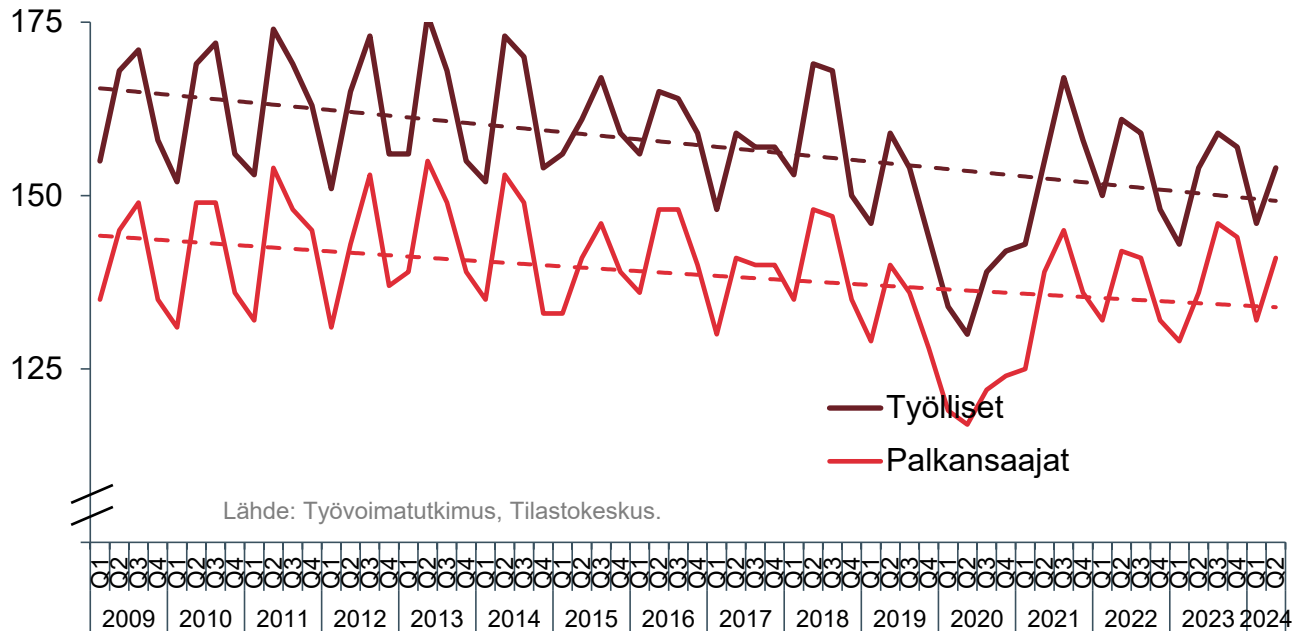

Teollisuuden ja rakentamisen suhdanteet näkyvät tukkukaupan työllisyydessä.

Huom! Alle kolmeksi kuukaudeksi lomautetut tilastoidaan työllisiksi

Työllisten ja palkansaajien määrä vähittäiskaupassa neljännesvuosittain

Työllisten ja palkansaajien määrä vähittäiskaupassa, 1 000 henkilöä

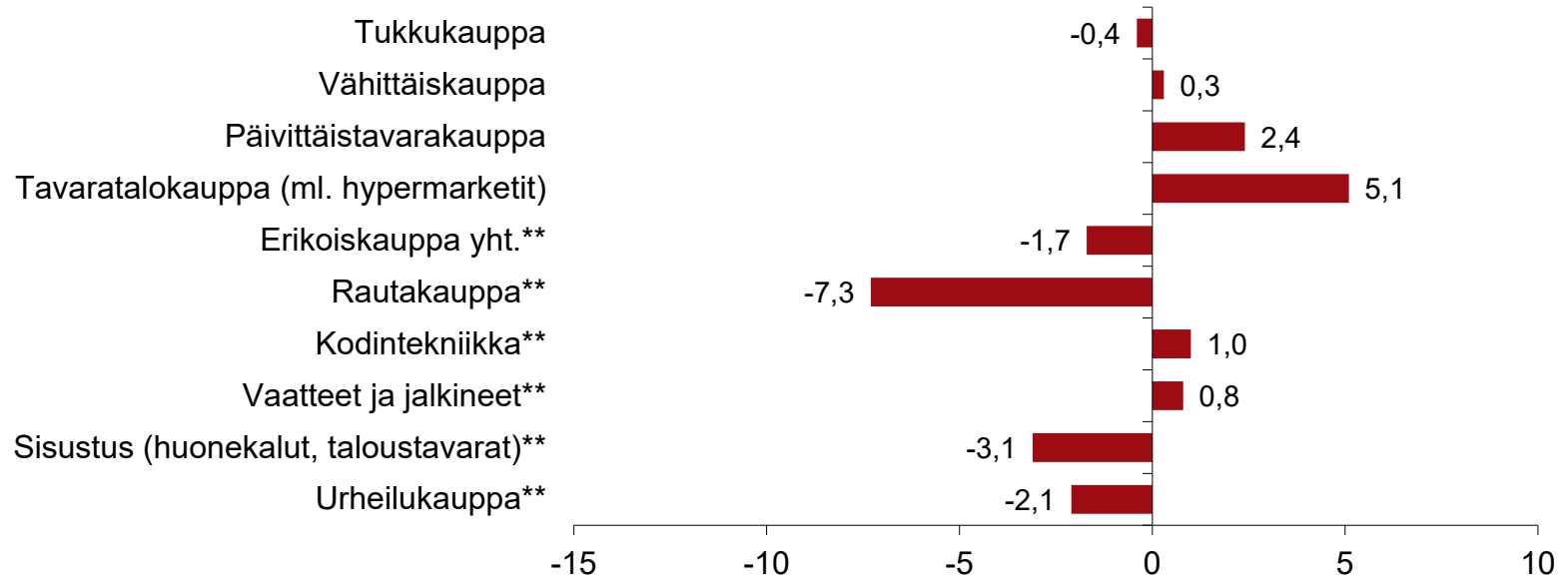

Tarve toimintojen tehostamiseen ja kustannustehokkuuden vähentää työvoiman kysyntää pitkällä aikavälillä.

Huom! Alle kolmeksi kuukaudeksi lomautetut tilastoidaan työllisiksi

Palkkasumman kumulatiivinen vuosimuutos kaupan joillakin suurimmilla toimialoilla

Vuosimuutos tammi-kesäkuu 2023–2024, %

**Vähittäiskauppa erikoiskaupassa.

Lähde: Palkkasummakuvaajat toimialoittain, Tilastokeskus.

Kauppan investoinnit

Poimintoja.

Koko materiaali on Kaupan liiton jäsenten saatavilla Kauppa.fi:n jäsensivuilla, Tutkimukset-osiossa.

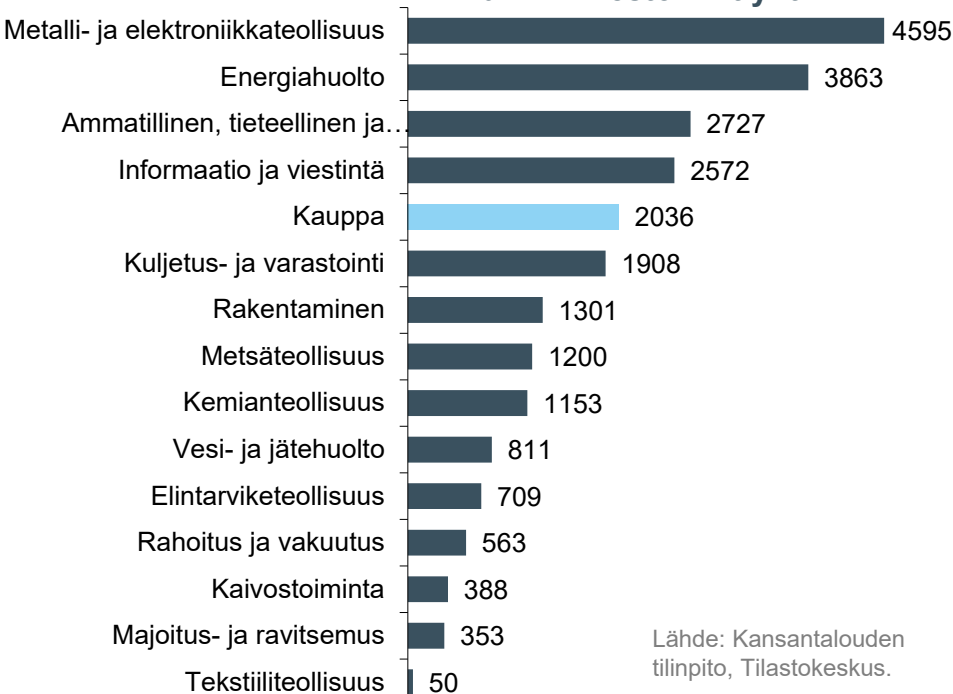
Työn tuottavuus kaupassa

- Eurostatin tilastojen mukaan reaalin työn tuottavuus työtuntia kohti on Suomen kaupassa kasvanut 15 prosenttia vuosina 2015–2022 ja Ruotsissa vastaavana aikana 24 prosenttia.
- Kun työn tuottavuutta mitataan kaupan työllistä kohti, reaalin työn tuottavuus on Suomen kaupassa kasvanut 13 prosenttia 2015–2022 ja Ruotsissa 22 prosenttia.
- Investoinnit tutkimukseen ja kehitykseen, ohjelmistoihin, digitalisaatioon, robotisaatioon ja muihin koneisiin ja laitteisiin parantavat työn tuottavuutta, mutta investoinnit niihin eivät Suomen kaupassa ole juuri kasvaneet.
- Kaupan investointiaste on Suomessa Ruotsia pienempi.
- OECD:n maaraportin (joulukuu 2022) mukaan T&K-toiminnan voimakkaampi ohjaaminen kaupan ja kuljetuksen aloille sekä pieniin ja keskisuuriin yrityksiin voisi kohentaa tuottavuutta Suomen koko yrityssektorilla.
 - Suomen yrityssektorin tutkimus- ja kehitystoiminta on keskittynyt voimakkaasti suuriin yrityksiin ja tietyille toimialoille, varsinkin teollisuuteen ja ICT-alalle.

Kauppa on yksi yrityssektorin suurimmista investoijista

Kiinteän pääoman bruttomuodostus menona yht., yrityssektori, milj. euroa 2022

Kaikki investoinnit yht.

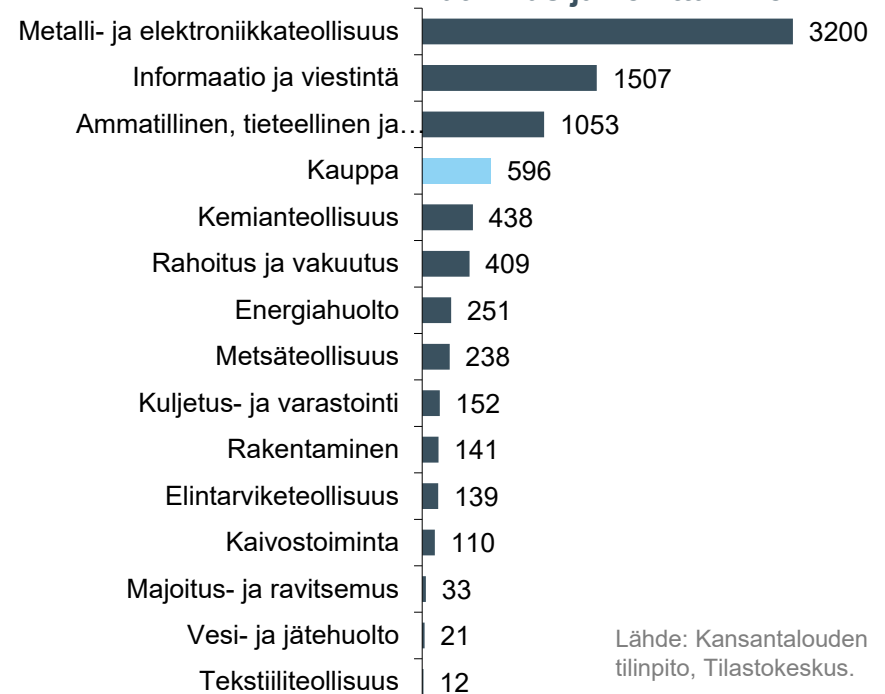

Lähde: Kansantalouden tilinpito, Tilastokeskus.

14.8.2024

Jaana Kurjenoja

Tutkimus ja kehittäminen

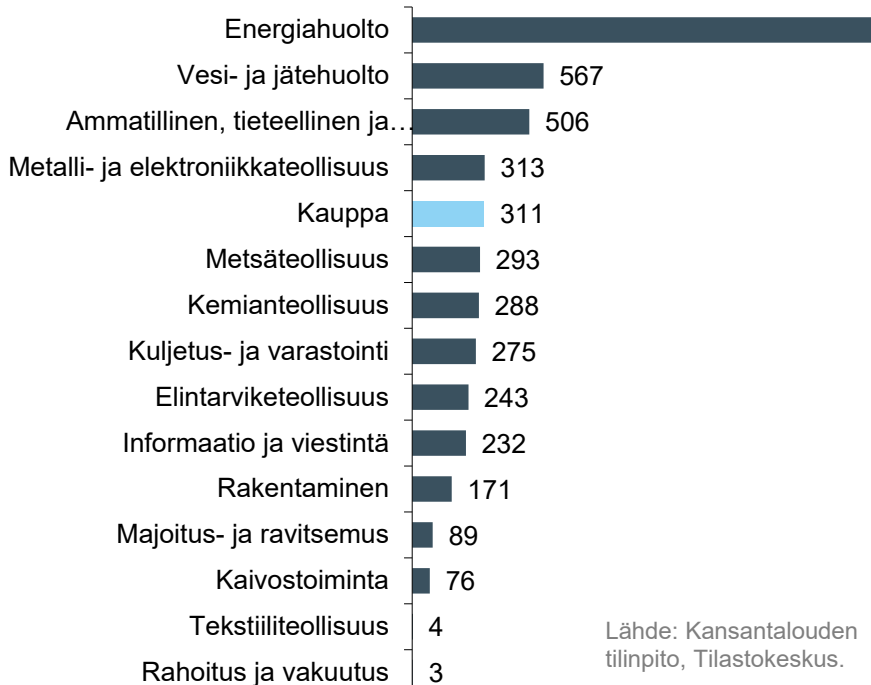

Lähde: Kansantalouden tilinpito, Tilastokeskus.

Kauppa investoi Suomeen ja luo kasvua muille aloille

Kiinteän pääoman bruttomuodostus menona yht., yrityssektori, käypiin hintoihin, milj. euroa 2022

Rakennusinvestoinnit

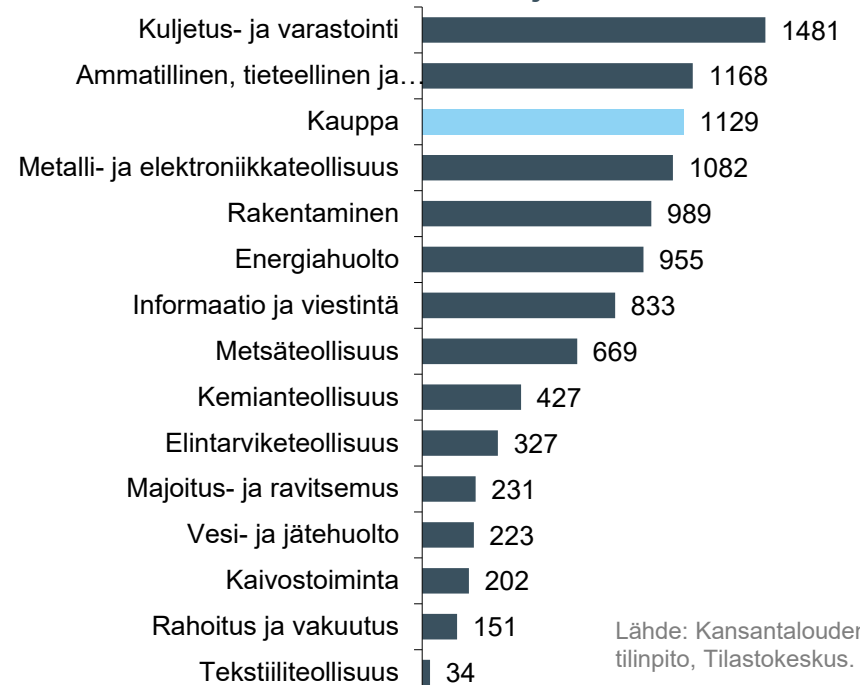

Lähde: Kansantalouden tilinpito, Tilastokeskus.

14.8.2024

Jaana Kurjenoja

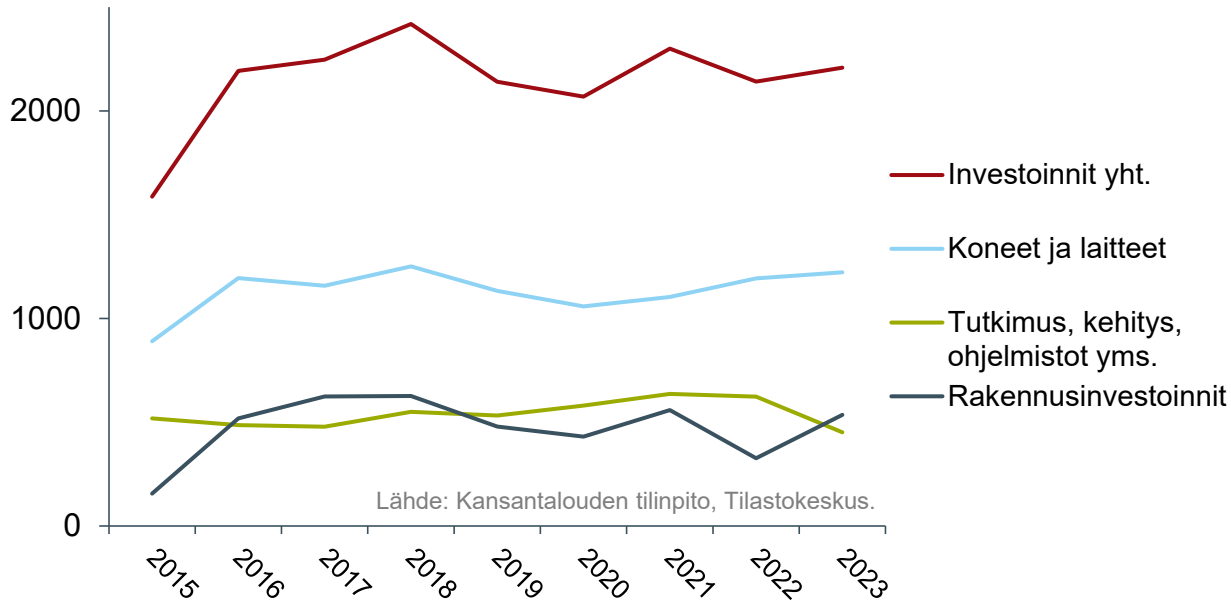
Koneet ja laitteet

Lähde: Kansantalouden tilinpito, Tilastokeskus.

Kaupan investoinnit eivät ole viime vuosina juuri kasvaneet

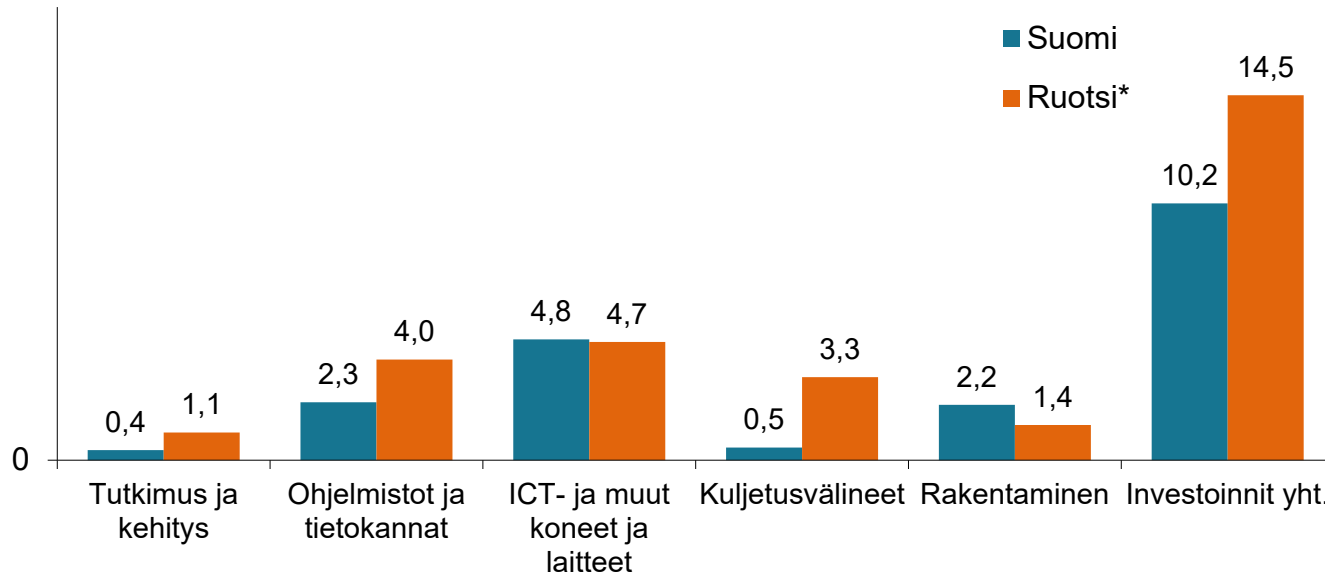
Kiinteän pääoman bruttomuodostus menona, volyymisarja, viitevuosi 2023, milj. euroa

Tutkimus ja kehitysinvestoinnit olivat viime vuonna alhaisimmillaan vuodesta 2015 lähtien. Ne kutistuivat edellisestä vuodesta 28 prosenttia. TKI-investointien kohdistaminen kaupan ja palvelujen aloille on tärkeää tuottavuuden parantamiseksi.

Kaupan investointiaste on Ruotsissa Suomea korkeampi

Kaupan investointiasteen keskiarvo 2015–2023, % bruttoarvonlisäyksestä

Lähde: Statistics Sweden, Tilastokeskus, Kaupan liitto.

* Keskiarvo 2015-2022.

Vähittäiskaupan liikevaihto- ja työllisyysennusteet 2024–2026

Poimintoja.

Koko materiaali on Kaupan liiton jäsenten saatavilla Kauppa.fi:n jäsensivuilla, Tutkimukset-osiossa.

Kauppan näkymät – taustaa

- Tänä vuonna talous supistuu hieman, noin puoli prosenttia. Seuraavina parina vuonna talouskasvu jää alle parin prosentin, mikä on aivan liian hidasta ratkaisemaan julkisen velan ja ikääntyvän väestön rasitteita kansantaloudelle.
- Rakentamisen ja teollisuuden suhdanteet eivät kohene tänä vuonna, ja vienti kääntyy kasvuun vasta ensi vuonna.
 - Tuotannolliset investoinnit kasvavat vasta ensi vuonna, kun korkojen lasku alentaa rahoituksen kustannuksia, ja Suomen vientimarkkinat alkavat kasvaa.
 - Asuinrakennusinvestoinnit laskevat edelleen tänä vuonna, mutta kääntyvät kasvuun ensi vuonna.
- Korkotason lasku alkaa näkyä loppuvuodesta. Korkotaso on kuitenkin vielä pari vuotta selvästi korkeammalla kuin vuonna 2022.
 - Korkojen lasku parantaa kuluttajien ostovoimaa ja yritysten mahdollisuuksia investoida.
- Vuoden edetessä inflaatio hidastuu alle kahden prosentin ja ensi vuonna hidastuminen jatkuu.
 - Maailmanpoliittinen epävakaus voi nostaa esimerkiksi energian hintaa tai logistiikan kustannuksia, mikä voi ylläpitää sitkeää inflaatiota. Myös huonot sadot voivat vaikuttaa ruoan hintaan.

Kauppan näkymät – taustaa

- Vaikka inflaatiovauhti hidastuu tänä vuonna eikä korkotaso enää nouse, kuluttajat ovat varovaisia.
 - Kasvaneet palkkakustannukset pitävät tuotteiden ja palveluiden hintatasoa korkealla, vaikka ne toisaalta ovat myös parantaneet ostovoimaa.
 - Vaikka korot alkavatkin loppuvuodesta laskea, reaalkorko pysyy positiivisena ja aiemmin totuttua korkeammalla. Tämä pitää asumisen kustannuksia – rahoitusvastikkeet mukaan lukien – aiempaa suurempina. Myös yritysten rahoituskustannukset heijastuvat kuluttajapalveluiden hintatasoon.
- Työllisten määrä pienenee tänä vuonna, mutta kääntyy taas kasvuun ensi vuonna.
 - Työllisyyskehitys vaikuttaa kotitalouksien ostovoimaan ja luottamukseen ja siten kulutukseen ja vähittäiskaupan myyntiin. Työllisyyskehitys koko kansantalouden tasolla on erittäin tärkeää koko kaupalle.
- Osaajapula näkyy edelleen tukku- ja vähittäiskaupan yrityksissä, vaikka pahin tilanne onkin hetkellisesti ohi.

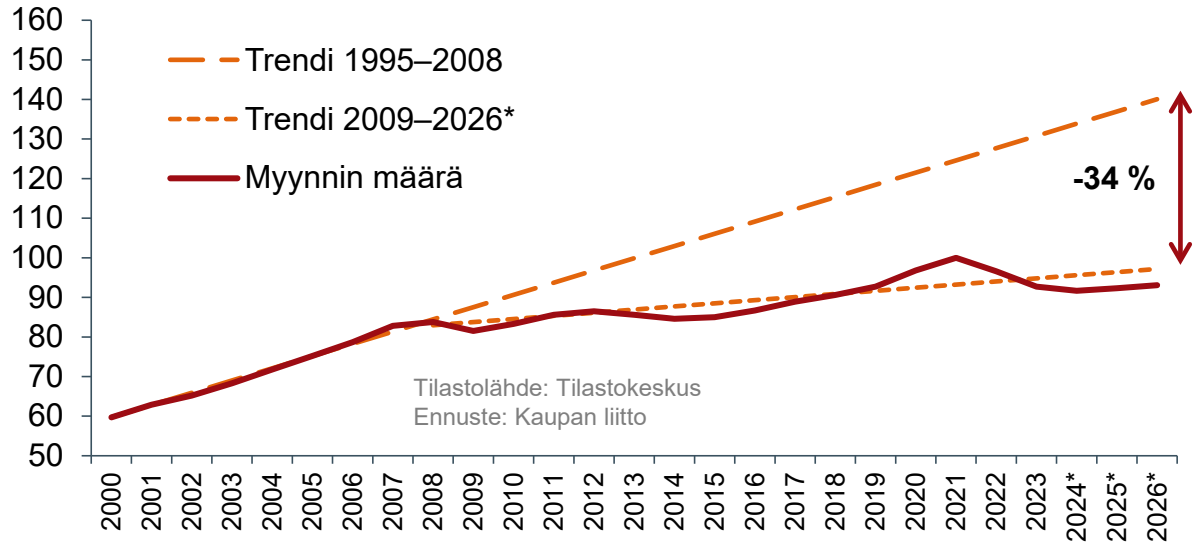
Kaupan näkymät – taustaa

- Ennusteessa ei ole tehty oletuksia muista kuin jo tehdyistä vero- ja maksupäätöksistä.
- Kuluvan vuoden ja lähivuosien kasvuun liittyy sekä alasuuntaisia että positiivisia riskejä.
- Negatiivisia riskejä:
 - Julkisen sektorin velkaantuminen lisää paineita veronkorotuksiin sekä sosiaaliturvien leikkauksiin, mikä leikkaa ostovoimaa ja yksityistä kysyntää.
 - Sote-uudistus ei tuo kustannussäästöjä ja tehokkuutta julkiselle sektorille.
 - Väestön vanheneminen ja kaupungistuminen muuttavat kaupan rakenteita.
 - Epävakaa turvallisuuspoliittinen tilanne voi heikentää kansainvälistä talouskasvua ja esimerkiksi nostaa logistiikan kustannuksia.
 - Kaupan investoinnit eivät vauhdita tuottavuuden kehitystä ja paranna kansainvälistä kilpailukykyä.
- Positiivisia riskejä:
 - Kasvava ostovoima voi vähentää kuluttajien epävarmuutta ennakoitua nopeammin ja enemmän. Tällöin vähittäiskauppa kääntyisi kasvuun aikaisemmin.
 - Erikoiskaupan digitalisaatio vauhdittuu, mikä parantaa työn tuottavuutta ja kansainvälistä kilpailukykyä.

Vähittäiskauppa kasvaa hitaasti seuraavina vuosina

Vähittäiskaupan myynnin määräindeksi**

Liikevaihdon määrä** kutistuu tänä vuonna noin prosentin ja kasvaa hitaasti seuraavina vuosina.

Huom! Kuluttajahintaindeksin pandemiaa edeltävän painorakenteen mukaan runsas 40 % yksityisestä kulutuksesta on vähittäiskaupan tuotteita. Normaalisti suurin osa yksityisestä kulutuksesta onkin ohjautunut muualle kuin vähittäiskauppaan, mm. asumiseen ja liikenteeseen.

** Hintavaihteluista puhdistettu liikevaihto.

Vähittäiskaupan työllisyys jatkaa laskevalla trendillä

Vähittäiskaupan työlliset*, 1 000 henkilöä

* Palkansaajat, yrittäjät ja yrityksessä työskentelevät yrittäjien perheenjäsenet

Kotimainen ja ulkomainen kilpailu ja toimintojen tehostuminen näkyvät vähittäiskaupan laskevassa työllisyystrendissä.

Vähittäiskaupan työllisyys supistuu noin kolmella prosentilla 2023–2025.

Lopuksi

- Kaupan liiton ennusteen mukaan vähittäiskaupan myynnin määrän* muutos tänä vuonna on noin -1 prosenttia ja ensi vuonna määrä kääntyy hitaaseen, noin puolen prosentin kasvuun.
- Vähittäiskaupan työllisyys jatkaa laskua. Vuosina 2023–2025 vähittäiskaupan työllisyys pienenee vajaat kolme prosenttia, mutta kauppa säilyy edelleen elinkeinoelämän suurimpana työllistäjänä.
- Kustannus- ja hintakilpailu yleensä kiihdyttää kaupan työllisyyden laskua, kun yritykset sopeuttavat toimintojaan ja hakevat tuottavuuden kasvua. Toteutuva työllisyyskehitys voi siis olla ennustetta dramaattisempi.

* Hintavaihteluista puhdistettu liikevaihto.

Halpakaupan yritysryhmä

Biltema Suomi Oy

Clas Ohlson Oy

Halpakauppa Marko Kankaanpää Oy

Halpalinna Oy

Hurrikaani Oy

IKH Oy

JR Kodintavaratalo Oy

Jula Finland Oy

Jyväskylän Mini-Mani Oy

Kar-Agent Oy

Kivisaaren Mini-Mani Oy

Kokkolan Halpa-Halli Oy

Kokkolan Mini-Mani Oy

Kärkkäinen Oy

Kärkkäinen Web Oy

Löytötex Oy

Martti O. Kankaanpää Oy

Motonet Oy

Normal Finland Oy

Porvoon Mikrokulma Oy

Puulo Tavaratalot Oy

Rovaniemen Mini-Mani Oy

Rusta Finland Oy

Säästökuoppa Group Oy

Tampereen Säästö-TEX Oy

Tokmanni Oy

Tukkusein Oy

Tuontitukku FI Oy

Unanimous Oy

Vaalimaan Kauppakartano Oy

Vaasan Mini-Mani Oy

Veljekset Keskinen Oy

Ylistaron Halpa-Aitta Oy

Kiitos!

Jaana Kurjenoja
Pääekonomisti
Kaupan liitto

jaana.kurjenoja@kauppa.fi
🐦 @JaanaKurjenoja / kauppa.fi

KAUPAN LIITTO